

Postanowienie z dnia 11 lipca 2002 r., IV CO 7/02

Nie jest dopuszczalna – oparta na podstawie określonej w art. 403 § 2 k.p.c. – skarga o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem oddalającym wnioski o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku.

Sędzia SN Zbigniew Strus (przewodniczący)

Sędzia SN Teresa Bielska-Sobkowicz (sprawozdawca)

Sędzia SN Zbigniew Kwaśniewski

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku Wandy R. z udziałem Aleksandra S., Marleny S., Marii K., Bogny S., Jarosława S., Tadeusza S. i Róży S. o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 11 lipca 2002 r., na skutek skargi wnioskodawczyni o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2000 r.

odrzucił skargę.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 1 czerwca 2000 r. Sąd Najwyższy oddalił kasację Wandy R. od postanowienia Sądu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 30 września 1998 r., którym oddalono wniesioną przez nią apelację od postanowienia Sądu Rejonowego w Szubinie z dnia 30 kwietnia 1998 r., oddalającego jej wnioski o zmianę postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku.

Wanda R. wniosła skargę o wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Najwyższego, powołując podstawy wznowienia określone w art. 401 pkt 1 i 2 oraz w art. 403 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kwestia dopuszczalności wznowienia postępowania nieprocesowego została unormowana wyraźnie w kodeksie postępowania cywilnego. Zgodnie z art. 524

k.p.c., uczestnik postępowania może żądać wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem orzekającym co do istoty sprawy, jednakże wznowienie postępowania nie jest dopuszczalne, jeżeli postanowienie kończące postępowanie może być zmienione lub uchylone. Możliwość zmiany lub uchylenia postanowień oddalających wniosek, a więc postanowień o treści negatywnej, istnieje w razie zmiany okoliczności sprawy (art. 523 k.p.c.). W takiej zatem sytuacji wznowienie postępowania zakończonego oddaleniem wniosku nie jest dopuszczalne.

Wynika z powyższego wniosek, że wznowienie takiego postępowania jest możliwe tylko wtedy, gdy nie nastąpiła zmiana okoliczności sprawy, a istnieją podstawy wznowienia postępowania określone w art. 401 k.p.c., wówczas jednak zachowany musi być termin określony w art. 407 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 1994 r., III CZP 40/94, OSNC 1994, nr 11, poz. 210).

Jeżeli zaś chodzi o postanowienia kończące postępowanie w sprawie, uwzględniające wniosek, a więc o treści pozytywnej, to wyłączona jest możliwość wznowienia, jeżeli postanowienie to może być zmienione lub uchylone. Możliwość taką kodeks postępowania cywilnego przewiduje w kilku wypadkach. Dotyczy to m.in. sytuacji uregulowanych w art. 559, 577, 678 i 679 k.p.c.

Przedmiotem postępowania, którego wznowienia domagała się Wanda R. był wniosek o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku, zatem postępowanie to toczyło się w trybie art. 679 k.p.c. Nie ulega wątpliwości, że postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku może być zmienione lub uchylone w razie zmiany okoliczności. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w powołanej uchwale z dnia 21 kwietnia 1994 r., w takim wypadku skarga o wznowienie postępowania nie jest dopuszczalna.

Wątpliwość dotyczyć może natomiast kwestii, czy w ogóle dopuszczalne jest wznowienie postępowania zakończonego postanowieniem oddalającym wniosek o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Jest to co prawda postanowienie o treści negatywnej, jednak należy wykluczyć możliwość jego zmiany w sytuacji określonej w art. 523 k.p.c. Wniosek o zmianę takiego postanowienia uzasadniony może przecież być jedynie takimi okolicznościami, które mogą prowadzić do stwierdzenia, że osoba wskazana w postanowieniu o stwierdzenie nabycia spadku jako spadkobierca nie jest nim w rzeczywistości, bądź wprawdzie

dziedziczny, ale w innej części niż stwierdzono. W takiej zaś sytuacji wnosić można o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku w trybie przewidzianym w art. 679 k.p.c. i nie stoi temu na przeszkodzie fakt, że taki wniosek już został prawomocnie oddalony. Podobnie, oddalenie wniosku o zmianę postanowienia o ubezwłasnowolnieniu nie stanowi przeszkody do ponowienia takiego wniosku, jeżeli przyczyny ubezwłasnowolnienia odpadną (art. 559 k.p.c.). Sąd opiekuńczy może również uwzględnić kolejny wniosek o zmianę postanowienia, jeżeli wymaga tego dobro osoby, której postępowanie dotyczy (art. 577 k.p.c.) i nie stoi temu na przeszkodzie wcześniejsze prawomocne oddalenie takiego wniosku.

Rozważania te nie prowadzą jednak do wniosku, że postępowanie, o którym mowa, może być – skoro wydanego w nim postanowienia nie można zmienić lub uchylić – wznowione na skutek późniejszego wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

Dopuszczenie możliwości wznowienia postępowania oznaczałoby wprowadzenie konkurencji środków (skarga o wznowienie postępowania zakończonego oddaleniem wniosku o zmianę postanowienia o stwierdzeniu spadku lub wniosek o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku). Taką sytuację należy wykluczyć, jak bowiem wskazano, zamiarem wnoszącego skargę o wznowienie postępowania, powołującego się na późniejsze wykrycie okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, jest doprowadzenie do zmiany postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Temu zaś stoi na przeszkodzie kategoryczna treść art. 679 § 1 k.p.c., zgodnie z którym dowód, że osoba, która uzyskała stwierdzenie nabycia spadku nie jest spadkobiercą lub że jej udział w spadku jest inny niż stwierdzono, może być przeprowadzony tylko w postępowaniu o uchylenie lub zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Użycie przez ustawodawcę słowa „tylko” wyklucza przeprowadzenie takiego dowodu w innym postępowaniu, a więc także w postępowaniu ze skargi o wznowienie postępowania.

Należy zatem dojść do wniosku, że nie jest dopuszczalna oparta na podstawie wznowienia określonej w art. 403 § 2 k.p.c. skarga o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem oddalającym wniosek o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Jedyna możliwość wznowienia takiego postępowania istnieje, gdy skarżący nie powołuje się na zmianę okoliczności, lecz na podstawy określone w art. 401 k.p.c. Skarżąca podnosiła w

skardze, że podstawą wznowienia jest udział w składzie Sądu Najwyższego wydającego postanowienie z dnia 1 czerwca 2000 r. sędziego, co do którego złożono wniosek o wyłączenie, a wniosek ten nie został przed wydaniem postanowienia rozpoznany (podstawa wznowienia określona w art. 401 pkt 1 k.p.c.). Ponadto powoływała się na pozbawienie jej możliwości działania przez to, że o terminie rozprawy nie zawiadomiono jej pełnomocnika procesowego Karoliny R. (podstawa wznowienia określona w art. 401 pkt 2 k.p.c.).

Termin do wniesienia skargi o wznowienie postępowania wynosi, jak wynika z art. 407 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., trzy miesiące od dnia, w którym strona dowiedziała się o podstawie wznowienia, a gdy podstawą jest pozbawienie możliwości działania lub brak należytej reprezentacji – od dnia, w którym o orzeczeniu dowiedziała się strona, jej organ lub jej przedstawiciel ustawowy. Nie budzi wątpliwości, że o ewentualnych podstawach wznowienia skarżąca dowiedziała się w dniu 1 czerwca 2000 r, była bowiem obecna na rozprawie a także przy ogłaszaniu wydanego w sprawie postanowienia. Wiedziała zatem już wtedy, że w składzie sądu uczestniczył sędzia, co do którego złożyła wniosek o wyłączenie, a także, że zawiadomienia o terminie rozprawy nie otrzymała Karolina R. (w rozprawie uczestniczył zresztą także ustanowiony dla niej z urzędu adwokat oraz drugi pełnomocnik procesowy Józef R.).

Skarga o wznowienie postępowania wniesiona w dniu 24 kwietnia 2002 r. jest zatem spóźniona i podlega odrzuceniu.

Wobec powyższego orzeczono, jak w sentencji (art. 410 § 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.).